

L'ALT EMPORDÀ

Text > JOAN FERRERÓS

Prensa | El llibre es diu *Història de la premsa de l'Alt Empordà (1809-1975)* i l'ha escrit Anna Teixidor Colomer. És el resultat d'haver guanyat la beca dels Premis Carles Rahola 2024 per dedicar-la a la recerca històrica de la premsa local i comarcal. Hi cataloga totes les publicacions periòdiques editades a l'Alt Empordà, amb l'excepció de Figueres, perquè aquesta feina ja s'havia fet a la *Història de la premsa de Figueres (1809-1980)* de Jaume Guillaumet, Manuel Moreno, Albert Testart i la mateixa autora. Vint-i-cinc poblacions de la comarca han tingut activitat periodística i cada una hi té dedicat un capítol que conté, de cada publicació, la presentació i la fitxa hermerogràfica. Els annexos reparteixen en vuit trams l'evolució política, les legislacions de premsa i impremta, etc., que s'han produït al llarg dels dos

segles. L'autora remarca que els dos-cents cinquanta periòdics editats a la comarca representen una xifra notable en el conjunt dels publicats arreu de Catalunya.

Parelles | Una notícia ha agermanat Salt i Figueres en els mitjans. En ambdues poblacions operava una xarxa —que els repòrters adjectiven exageradament de *criminal*— que es dedicava a propiciar parelles que es constituïen no pas per amor, sinó per interessos residencials d'estrangers. Una gestoria de Salt presentava la sol·licitud de parella de fet a la Subdelegació del Govern espanyol de Girona i facilitava l'empadronament dels aspirants en situació irregular a un habitatge amb la complicitat del propietari. Amés de la gestoria, sembla que també hi col·laborava, ai las!, algun notari; sí, malgrat que el seu lema és «Nihil prius fide», és a dir, 'Res abans de la fe (pública)'. En la requisita, la policia ha comprovat que unes dues-cents parelles eren fules, però anteriorment se n'haurien concertat moltes més. Tot plegat costava als aspirants uns quinze mil euros, i els del negoci se n'haurien embutxacat uns tres milions.

Pistoles | Un menor ferit greu pel tret d'un revòlver en una plaça de Figueres. Que si es va disparar fortuïtament, que si s'ho va fer ell mateix, que si el tret venia d'un «rival», que si jugaven a la ruleta russa amb el tambor suposadament buit, que si intentaven robar no sé què... Tant li deu fer, perquè el que és rellevant —el noi està fora de perill— és que el menor, la família, els amics, els rivals... disposin indolentment d'una arma curta, il·legal, és clar, i sense llicència, naturalment. I que les disparin o es disparin en places de Figueres, des de finestres de Badalona o en bars de Girona. Els permisos d'arma curta són molt restringits; gairebé només en poden tenir policies, guardes jurats..., i només en poden portar quan estan de servei. El contribuïent es deu demanar dues coses. Una, com és que aquesta il·legalitat (ara sí, criminal) és tan comuna a tot el país quan, un dia sí i l'endemà també, els mitjans parlen de delictes relacionats amb pistoles i revòlvers; i la segona, què fan o què no fan diputats, jutges, fiscals, policia... per evitar-ho.

EL BAIX EMPORDÀ

Text > PURI ABARCA

En record de Ricard Balil | El llegat que ens ha deixat Ricard Balil i Forgas (1941-2025), músic, empresari i estudiós de l'havanera, com ara la recuperació de desenes de cançons antigues del gènere, té un valor cultural i musical inestimable. Balil, que va morir l'abril passat, amb vuitanta-quatre anys, a Begur, va ser un dels protagonistes destacats del moviment de recuperació de l'havanera al llarg de les dècades dels anys cinquanta i seixanta del segle xx. Entre els seus treballs de recerca i rescat de peces musicals antigues figuren les publicacions *Las más bellas habaneras*, de 1995 (treball conjunt amb Antonio Lozoya i Xavier Febrés), i el *Recull d'havaneres i cançons de taverna de l'Empordà*, de 2017. Era un empresari d'èxit, però també un aventurer, qualitat que el va portar a rodar pel món: per exemple, a treballar als Estats Units en els anys seixanta o a embarcar-se en un vaixell de vela amb la família entre el 1998 i el 2006, navegant per aigües internacionals. Amb formació musical bàsica, de petit ja l'interessava el gènere de l'havanera i la cançó de taverna, i n'aprenia les cançons que escoltava. Els primers cantants d'havaneres que va conèixer van ser els mítics Abelardo; Joan Deulofeu, *es Ninyo*, i Sebastià Puig, *l'Hermós*, un dels tercets de cantaires pioners de la zona de Tamariu. Va crear un grup que va participar en les primeres edicions de la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell.

>> Ricard Balil, amb altres cantaires, en una cantada informal a Calella. (Foto: PACO DALMAU)

La festa de Catalunya El front d'Esquerra
 (L'últim de tants) i de gèner, de d'apuntament de notables! Manuel Anella a Barcelona, Lluís de l'Escorial, Lluís de la Plana, Lluís de la...
 La festa de Catalunya és una festa que es celebra el 24 de setembre de cada any. És una festa que té un origen molt antic i que ha anat evolucionant al llarg dels segles. A Catalunya, la festa de Catalunya és una festa que es celebra amb molta solennitat i que té un gran caràcter popular. És una festa que té un origen molt antic i que ha anat evolucionant al llarg dels segles. A Catalunya, la festa de Catalunya és una festa que es celebra amb molta solennitat i que té un gran caràcter popular. És una festa que té un origen molt antic i que ha anat evolucionant al llarg dels segles. A Catalunya, la festa de Catalunya és una festa que es celebra amb molta solennitat i que té un gran caràcter popular.

El poble de Vilafant inaugura brillantment les noves escoles
 Vilafant, un dels pobles més bonics de l'Alt Empordà, ha inaugurat brillantment les seves noves escoles. L'acte s'ha celebrat amb molta solennitat i ha estat presidit pel cap de llista de l'ajuntament, Joan Ferrerós. Les noves escoles són el resultat d'una inversió important i representen un pas important en el desenvolupament educatiu del poble. Els nous edificis són moderns i funcionals, i ofereixen un espai ideal per a l'ensenyament dels nens i nenes de Vilafant.

Noves banderes
 A proposta del nostre Camp, el partit local de la Federació...
 El nostre partit local proposa noves banderes per representar-nos millor. Aquesta iniciativa té l'objectiu de renovar el nostre símbol i reflectir els valors i les aspiracions del nostre poble. Les noves banderes són el resultat d'un procés participatiu i representen un pas important en el desenvolupament del nostre partit.

>> Portada de l'Empordà Federal del 24 de setembre de 1932. (Foto: AJUNTAMENT DE VILAFANT)

Balil, com a estudiós, analitzava el cant i la interpretació d'havaneres en diferents llocs. De Begur, deia que l'havanera que s'hi cantava era «molt més eixuta, una mica més sentimental, més forta», i de la de Calella, que tenia «més ritme d'havanera suau». El seu treball li va valer el reconeixement d'un dels premis 2x4 de la Fundació Ernest Morató el 2023.

Mig segle de Peix Fregit | El grup palafrugellenc d'havaneres Peix Fregit acaba de fer cinquanta anys de trajectòria. La seva creació deriva de les primeres edicions de la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell. Van ser convidats a participar-hi el 1972 i van començar a oferir cantades esporàdiques, amb Maria Cervera, Josep Bastons i Manel Iglesias com a integrants. Des de llavors, han participat sempre en la cantada de Calella. El nom del grup està estretament lligat a la història de la vila de Palafrugell, concretament a la definició que li va donar un poema anònim del segle XVII: «Palafrugell, peix fregit i julioles [dites *julivies* al municipi] a la brasa...».

Actualment, el grup està format per Norbert Torrecillas, Pere Molina i Jordi Tormo i, al llarg dels cinquanta anys, hi han passat també altres intèrprets significatius del gènere, com ara Pere Bahí, Pere Savalls, Josep Cruañas i Pep Nadal (actualment, en el grup Port Bo). Josep Bastons (1927-2023), l'ànima del grup durant dècades, es va retirar el 2007. El seu repertori inclou havaneres, valsos mariners, sardanes i cançó marinera i de taverna. Després del Port Bo, que ja ha fet cinquanta-vuit anys, el Peix Fregit és el segon grup més antic del Baix Empordà.

LA CERDANYA

Text i foto > SANDRA ADAM AUGER

La indispensable Cadi-Pedraforca
L'any 2006 va néixer la revista *Cadi-Pedraforca* amb la voluntat de deixar testimoni escrit i gràfic dels oficis, els costums i el tarannà dels habitants de l'Alt Urgell, la Cerdanya i el Berguedà.

Dinou anys més tard i trenta-vuit números després, Guillem Lluch, director de la publicació, l'ha convertit en una

>> Alguns exemplars de la revista Cadi-Pedraforca.

eina de referència. Es tracta d'una revista semestral que en cada edició posa el focus en la divulgació d'un tema, que pot anar des de l'antropologia fins a la història, tot passant per tradicions locals, cultura, vida quotidiana o, fins i tot, la premsa groga.

Els protagonistes de les històries són la gent que habita aquestes comarques, i a partir del seu testimoni oral i la documentació que han conservat generació rere generació, construeixen la microhistòria d'aquest racó del Pirineu. Més de trenta col·laboradors són els encarregats de recollir la memòria oral i els documents inèdits que es conservaran entre les pàgines del que avui ja és una font de consulta indispensable.

Parlem cerdà! | *Padella, potó, tartallotja, fumaterri, carrota, tampis o tartabori* són algunes de les paraules amb les quals hem crescut els cerdans.

>> Vista de la muntanya de Sant Valentí de la Pinya, per on ha de passar el túnel de la variant d'Olot i les Preses. (Foto: QUIM ROCA MALLARACH)

Cada cop és més estrany sentir-les, ja que anem perdent la darrera generació que les utilitzava en el seu dia a dia.

El Grup de Recerca de Cerdanya ha iniciat una campanya per difondre el parlar de Cerdanya a través d'unes samarretes que recullen alguns d'aquests mots. Al pit, una paraula amb la definició i les variants dialectals; a l'esquena, una llista de mots representatius d'aquest parlar, en què trobem gal·licismes i mots de procedència occitana.

Aquesta campanya salvarà el parlar de Cerdanya? Probablement no, però permetrà que els habitants de la comarca que no els coneixen s'hi familiaritzin i augmentin el seu sentiment de pertinença.

Més enllà del producte de consum o de l'aspecte folklòric que li puguem donar, aquesta iniciativa ens vincula directament a la nostra identitat cultural i a la nostra manera de viure i veure el món, però també ens convida a fer ús d'un patrimoni immaterial d'un valor incalculable com és el parlar de Cerdanya.

LA GARROTXA

Text > JOAN SALA

La variant, aquest any | En una visita a la Vall d'en Bas, la consellera de Territori, Sílvia Paneque, va assegurar que la Generalitat trauria diners d'on fos per tirar endavant el projecte de la variant d'Olot i les Preses aquest mateix any. La consellera assegura que des del Govern